

EUROPOS BENDRIJŲ KOMISIJA

Briuselis, 29.3.2007
KOM(2007) 155 galutinis

**KOMISIJOS KOMUNIKATAS EUROPOS PARLAMENTUI, TARYBAI, EUROPOS
EKONOMIKOS IR SOCIALINIŲ REIKALŲ KOMITETUI IR REGIONŲ
KOMITETUI**

**EUROPOS ELEKTRONINIŲ RYŠIŲ REGULIAVIMAS IR RINKOS 2006 m.
(12 ATASKAITA)**

{SEC(2007) 403}

1. ĮVADAS

Įgyvendinant i2010¹ – visapusišką Komisijos informacinės visuomenės ir žiniasklaidos politikos iniciatyvą – sparčios konvergencijos ir technologijų pažangos keliami uždaviniai yra sprendžiami pasitelkus elektroninių ryšių reguliavimo sistemą, pagal kurią skatinama konkurencija, investicijos, inovacijos, bendroji rinka ir nauda vartotojams.

Tačiau siekiant išnaudoti visą vidaus rinkos potencialą reikia reguliavimo sistemą visoje ES taikyti nuosekliau ir tobulinti ją tokiose srityse kaip spektro valdymas. Šiuo metu Komisija persvarsto minėtą sistemą ir 2007 m. viduryje pateiks pasiūlymų.

Šiame komunikate nagrinėjami su rinka, reguliavimo sistema ir vartotojais susiję sektoriaus pokyčiai 2006 m.; komunikatu taip pat papildoma i2010 metinė ataskaita² ir būsima rinkos tyrimų ataskaita. Jis grindžiamas tuo pat metu priimtu Komisijos tarnybų darbinio dokumentu.

Komunikate nagrinėjama reguliavimo sistemos padėtis 2006 m. gruodžio 31 d. Jei nenurodyta kitaip, rinkos duomenys atspindi laikotarpį iki 2006 m. spalio 1 d.

2. RINKOS POKYČIAI

Apžvalga

Elektroninių ryšių paslaugų sektorius tebėra didžiausias viso IRT sektoriaus segmentas, jo vertės dalis – apytiksliai 44,5 %³, t. y. maždaug tiek pat, kiek ir praeitais metais. 2006 m. sektoriuje gauta maždaug 649 mlrd. EUR³ pajamų, 289 mlrd. EUR³ iš jų – už fiksuotojo telefono ryšio, judriojo telefono ryšio, fiksuotojo ryšio duomenų perdavimo ir kabelinio ryšio paslaugas.

Apskaičiuota, kad bendrosios pajamos padidėjo 2,3 %⁴, t. y. mažiau nei 2005 m., kai pajamos išaugo 3,8–4,7 %; duomenų srauto apimtis padidėjo visuose segmentuose.

Sektorius išlieka labai dinamiškas. Į IP telefonijos rinką ateina nauji rinkos dalyviai (pavyzdžiui, interneto įmonės), kurie pasinaudoja didele savo klientų baze, kad įgytų konkurencinį pranašumą. Jie spaudžia tradicinius fiksuotojo ir judriojo ryšio paslaugų teikėjus kurti naujas strategijas, taip pat investuoti į plačiajuosčio ryšio technologijas ir naujos kartos tinklus, kad būtų sukurti nauji didesnių pajamų srautai, pavyzdžiui, teikiant turinio paslaugas.

¹ COM(2005) 229.

² i2010. 2007 m. metinė informacinės visuomenės ataskaita.

³ Europos informacijos technologijų stebėjimo tarnyba (EITO), 2006 m.

⁴ Europos informacijos technologijų stebėjimo tarnyba (EITO), 2006 m. ir Europos telekomunikacijų ir audiovizualinių priemonių institutas (IDATE), 2006 m.

Fiksuotojo ryšio balso telefonijos pajamos ir toliau mažėjo, tačiau šios paslaugos išlieka svarbiausias pajamų šaltinis fiksuotojo ryšio rinkoje. Pagrindiniai veiksniai – didėjanti konkurencija ir fiksuotojo ryšio paslaugų pakeitimas judriojo ryšio paslaugomis (kiek mažesniu mastu – IP telefonijos paslaugomis). Apskaičiuota, kad fiksuotojo ryšio paslaugų pajamos 2006 m. sumažėjo 4,5%⁵–5,1 %³.

Plačiajuosčio ryšio paslaugos – sparčiausiai augantis segmentas, kurio pajamos padidėjo 7,8 %⁵–8,5 %³, o šis padidėjimas padėjo kompensuoti balso telefonijos pajamų sumažėjimą. 2006 m. naudojamų plačiajuosčio ryšio linijų skaičius padidėjo daugiau nei 20 mln. – tai 39 % padidėjimas, palyginti su 2005 m. Konkurencija infrastruktūros srityje ir veiksmingas reguliavimas tebėra pagrindiniai pažangos varikliai.

Judriojo ryšio paslaugų pajamos padidėjo 4,6 %³, taigi mažiau nei 2005 m. Toliau didėjant mobiliųjų telefonų paplitimo ir naudojimo mastui, judriojo ryšio balso paslaugų rinkoje pastebima brandumo požymių. Didėjant konkurencijai kainos ir toliau mažėjo: iš EBPO vietinių judriojo ryšio paslaugų kainų krepšelių, sudarytų pagal tipiškus vartojimo modelius, matyti, kad 2005–2006 m. kainos visoje ES sumažėjo beveik 13,9 %.

Sektoriaus finansai ir investicijos

2006 m. investicijos elektroninių ryšių sektoriuje vertinant pagal kapitalo išlaidas padidėjo iki daugiau nei 47 mlrd. EUR, t. y. 5 % daugiau nei 2005 m. Nuo 2003 m. tai jau ketvirtį metų iš eilės, kai metinės investicijos didėja⁶.

Tipiškas istorinis fiksuotojo ryšio operatorius investavo maždaug 13,3 % savo pajamų, o tipiškas pirmaujantis judriojo ryšio rinkos dalyvis – maždaug 12,7 % savo pajamų. Investicijos penkiose didžiausiose rinkose sudaro maždaug 70 % visų ES-25 investicijų⁷.

Absoliučiaja verte Europa investuoja daugiau nei JAV ar Japonija. 2006 m. Europos augimo rezultatai taip pat buvo geresni⁸.

⁵ IDATE, 2006 m.

⁶ Komisijos skaičiavimai grindžiami *Goldman Sachs*, Europos telekomunikacijų tinklų operatorių asociacijos (ETNO), *Cable Europe* ir Europos konkurencingų telekomunikacijų asociacijos (ECTA) duomenimis. Investicijų duomenys apskaičiuoti tik pagal kapitalo išlaidas (techninės priežiūros ir plėtros).

⁷ *Goldman Sachs*.

⁸ 2005 m. ES investicijos absoliučiaja verte buvo didesnės už JAV ir Japonijos investicijas. ES augimo įverčiai 2006 m. taip pat buvo didesni (šaltinis – *Infonetics Research*, 2006 m. lapkričio mėn.).

Susijungimo ir įsigijimo veikla išliko svarbi. Tačiau 2006 m. bendra ES sandorių vertė buvo šiek tiek mažesnė už praėjusių metų 70 mlrd. EUR vertę⁹. Tipiški sandorių skatinimo veiksniai – poreikis veikti visos Europos mastu, perėjimas nuo balso prie duomenų perdavimo ir nuolatiniai spekuliacinio kapitalo srautai iš privataus kapitalo grupių, kurios naudojami mažomis palūkanų normomis.

Tarpvalstybinė veikla

Vidutiniškai trečdalis pajamų gaunama operatoriams vykdant veiklą kitoje valstybėje narėje. Dėl to keičiasi suinteresuotų operatorių verslo orientacija ir strategija.

Pagrindinis geografinės diversifikacijos ES šaltinis – judriojo ryšio sektorius. Vidutinis Europos istorinis fiksuotojo ryšio operatorius 2006 m. daugiausia veikė savo šalies teritorijoje. Šiuo atžvilgiu labiausiai diversifikuotas Švedijos, Ispanijos ir Prancūzijos istorinių operatorių verslas (maždaug 41 % arba daugiau veiklos vykdoma kitoje ES valstybėje narėje).

Taigi, nors Europos telekomunikacijų sektoriaus rezultatai yra geresni už kitų valstybių, dar galima daug nuveikti stiprinant vidaus rinką.

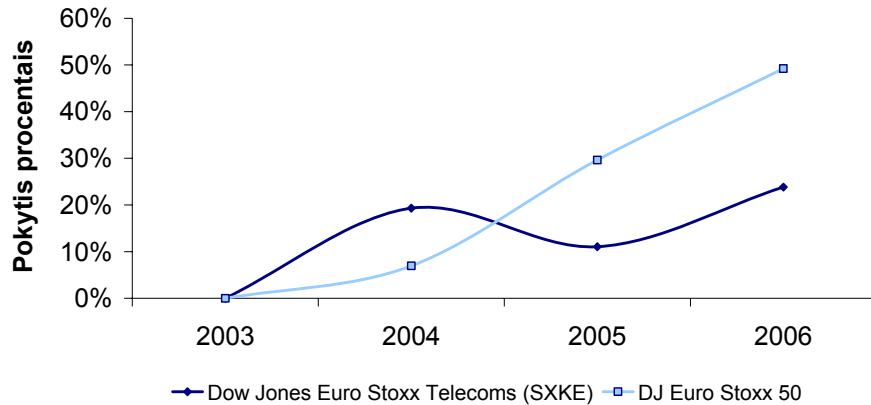
Po sunkių 2005 metų pagrindinių Europos elektroninių ryšių rinkos dalyvių finansinė perspektyva 2006 m. šiek tiek pagerėjo. Vertinant pagal *Dow Jones Euro Stoxx Telecoms* indeksą, sektoriaus vertė 2006 m. padidėjo 11,53 %; o per trejus metus vertė padidėjo 23,84 %¹⁰.

⁹ Komisijos duomenys; *Morgan Stanley*; ING.

¹⁰ *Dow Jones Euro Stoxx Telecommunications* indeksas (SXKE) padidėjo nuo 378,4 (2003 m. pabaigoje) iki 468,6 (2006 m. pabaigoje), o *Dow Jones Euro Stoxx 50* indeksas per tą patį laikotarpį padidėjo nuo 2760,66 iki 4119,94.

1 diagrama.

Santykiniai sektoriaus rezultatai nuo 2003 m.

Tokių nevienodų sektoriaus veiklos rezultatų nuo 2003 m. priežastis gali būti netikrumas dėl ateities verslo modelių. Maždaug 60 % EBITDA¹¹ ES istoriniai operatoriai vis dar uždirba iš tradicinio balso telefonijos ir prieigos paslaugų verslo.

Judriojo ryšio sektoriuje pajamų srautai teikiant naujos kartos paslaugas didėja labai lėtai. Vis dėlto, nors 2006 m. viduryje Europos operatorių ne balso paslaugų (daugiausia trumpųjų pranešimų – SMS) pajamos sudarė 17,1 % visų pajamų, šis skaičius gerokai viršija JAV rezultata¹².

Konvergencija

Dauguma fiksuotojo ir judriojo ryšio operatorių laipsniškai modernizuoja esamą infrastruktūrą siekdami didesnės duomenų perdavimo spartos ir paslaugų konvergencijos.

Naujos kartos tinklais bus galima veiksmingiau teikti daugiau įvairių paslaugų naudojantis ta pačia infrastruktūra. Rinkos dalyviams siekiant įvairinti siūlomas paslaugas ir plėtojant IP bei mobiliąją televiziją, vis svarbesniu veiksmu tampa turinys.

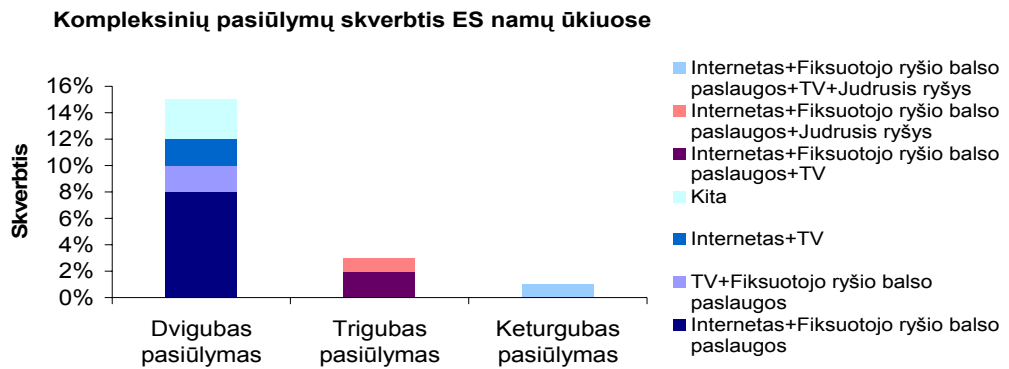
Vyrauja aiški perėjimo prie kompleksinių produktų tendencija, kai operatoriai siūlo įvairias paslaugas už vieną kainą. Iš ES atlikto tyrimo¹³ matyti, kad 19 % ES namų ūkių užsisako bent vieną kompleksinę paslaugą, o dažniausiai perkamas paslaugų paketas – „dvigubas“ fiksuotojo ryšio balso ir interneto paslaugų pasiūlymas.

¹¹ Pelnas prieš mokesčius, palūkanas, nusidėvėjimą ir amortizaciją.

¹² *Merrill Lynch*, 2006 m. birželio 24 d.

¹³ Namų ūkių tyrimas elektroninių ryšių srityje (angl. *E-Communications Household Survey*) (2007 m. kovo mėn.), specialus Eurobarometro tyrimas, Europos Komisija.

2 diagrama.

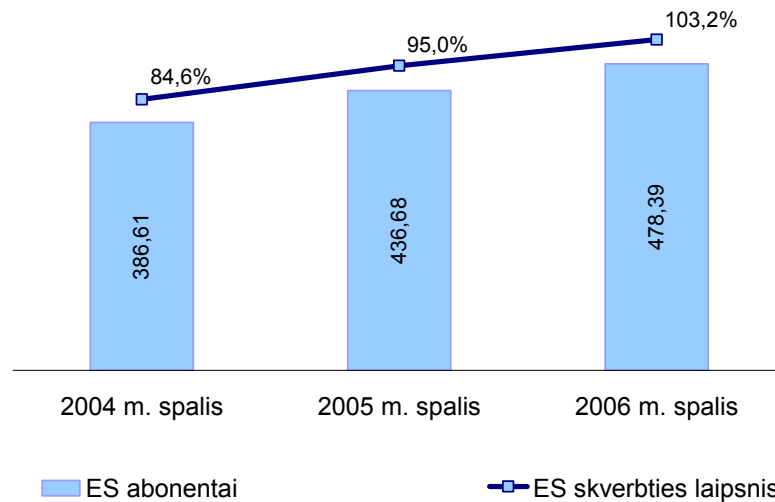
Judrusis ryšys

Bendra ES judriojo ryšio paslaugų rinkos vertė – 133 mlrd. EUR¹⁴. Judriojo ryšio skverbtis viršijo teorinį 100 % lygį ir pasiekė 103 %, palyginti su 95 % praėjusiais metais. Šiuo metu ES yra 478,4 mln. judriojo ryšio vartotojų.

¹⁴ EITO, 2006 m.

3 diagrama.

Judriojo ryšio abonentai ir skverbtis ES (2G ir 3G)

Pirma valstybė sąrašė – Liuksemburgas (171 %, įskaitant į darbą iš kaimyninių valstybių narių važinėjančius asmenis), po jo – Italija (134 %) ir Lietuva (133 %). Vis dėlto, augimas buvo lėtesnis nei 2005 m.; iš to matyti, kad rinka tampa brandesnė.

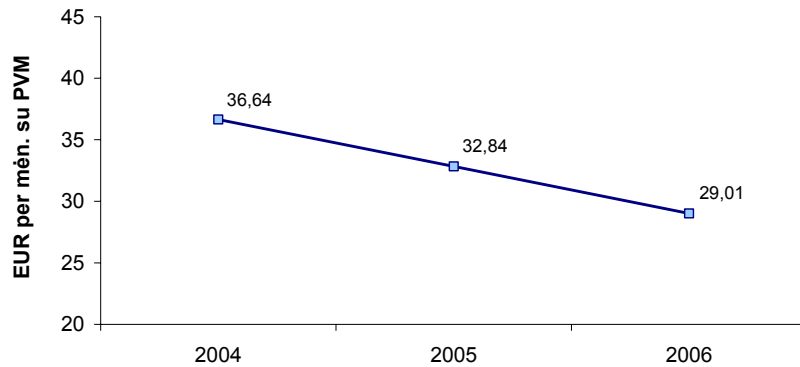
Judriojo ryšio paslaugų teikėjų (judriojo virtualaus ryšio tinklo operatorių, išplėstinių paslaugų teikėjų, paprastų perpardavėjų) skaičius ir toliau didėjo, daugiausia jų veikia JK (70) ir Nyderlanduose (60). Per metus jų gretas papildė 76 paslaugų teikėjai, šiuo metu iš viso jų yra 290.

Nors pažanga galėtų būti dar didesnė, padidėjusi konkurencija skatina mažinti kainas. Nacionalinių balso skambučių ir (arba) SMS paslaugų krepšelio vidutinio vartojimo segmente vidutinės kainos per mėnesį¹⁵ rodo tokią tendenciją:

¹⁵ EBPO metodika, skaičiuojama pagal dviejų didžiausių kiekvienos valstybės narės operatorių duomenis, įskaitant mėnesio mokesčių.

4 diagrama.

Vidutinio vartojimo judriojo ryšio paslaugų krepšelis (EUR)
Visų ES-25 judriojo ryšio operatorių vidurkis

Trečiosios kartos paslaugos (3G)

Yra požymių, kad 3G paslaugų skverbtis padidėjo: pavyzdžiui, Italijoje reguliavimo institucijos duomenimis yra maždaug 12 mln. 3G paslaugų abonentų, palyginti su 2,6 mln. 2004 m. pabaigoje. 10–15 % Europos judriojo ryšio abonentų turi 3G telefoną.

Tarptinklinis ryšys

Nepaisant iniciatyvų, kuriomis siekiama padidinti tarifų skaidrumą, įskaitant Europos Komisijos sukurtą vartotojams skirtą tinklavietę, vidutinės mažmeninės tarptinklinio ryšio skambučių kainos tebėra daug didesnės nei analogiškų vietinių judriojo ryšio skambučių. Šių kainų skirtumų negalima paaiškinti operatorių sąnaudų skirtumais.

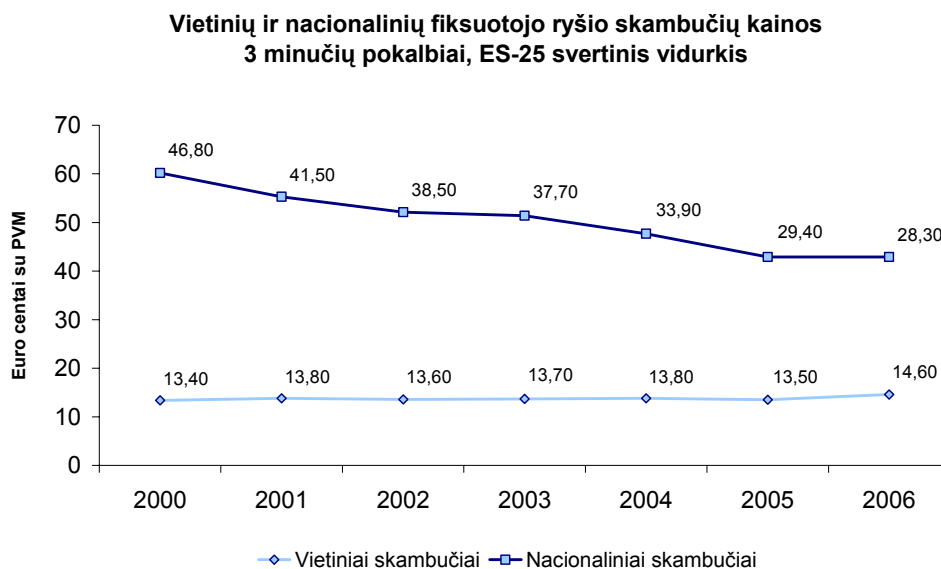
Komisija mano (ši nuomonė patvirtinta Europos Vadovų Tarybos paskutinio pavasario susitikimo išvadose), kad mažesnių tarptinklinio ryšio kainų nauda vartotojams, MVĮ ir verslo atstovams turėtų teigiamą poveikį visai ES ekonomikai, todėl 2006 m. liepos mėn. pasiūlė bendrosios rinkos priemonę – reglamentą dėl tarptinklinio ryšio Bendrijoje. Pasiūlymas šiuo metu svarstomas Europos Parlamente ir Taryboje, jis turėtų būti patvirtintas iki 2007 m. vasaros.

Fiksuotojo ryšio balso paslaugos

Bendra ES fiksuotojo ryšio balso paslaugų rinkos vertė – 83 mlrd. EUR¹⁶.

Konkurencija fiksuotojo ryšio rinkoje nagrinėjamaisiais metais ir toliau didėjo, o nacionalinių ir tarptautinių skambučių kainos toliau mažėjo. Sudarius sąlygas perkelti fiksuotojo ryšio numerius ir toliau skatinamas rinkos konkurencingumas.

5 diagrama.

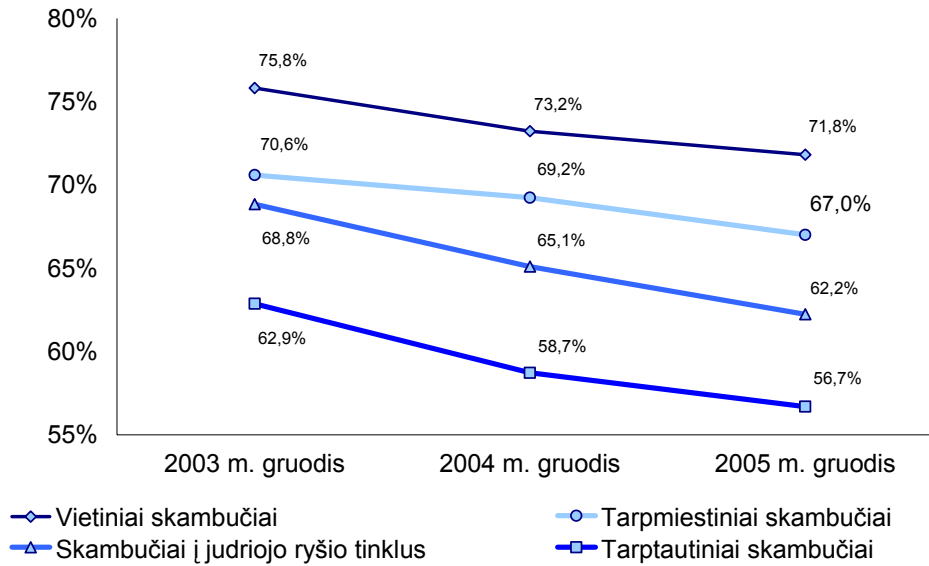

Istorinių operatorių vidaus rinkos dalis tebemažėja, paslaugas pradėjo siūlyti nauji rinkos dalyviai. Tačiau daugeliu atvejų didžiausias konkurencijos šaltinis – stambieji operatoriai, įskaitant BT, *Deutsche Telekom*, *France Telecom*, *Telefónica* ir *Telecom Italia*, kurie toliau užima ir plečia savo rinkos dalį kitose valstybėse narėse.

¹⁶ EITO, 2006 m. ir IDATE, 2006 m.

6 diagrama.

ES istorinių operatorių vidutinė balso telefonijos rinkos dalis (pajamos)

Plačiajuostis ryšys

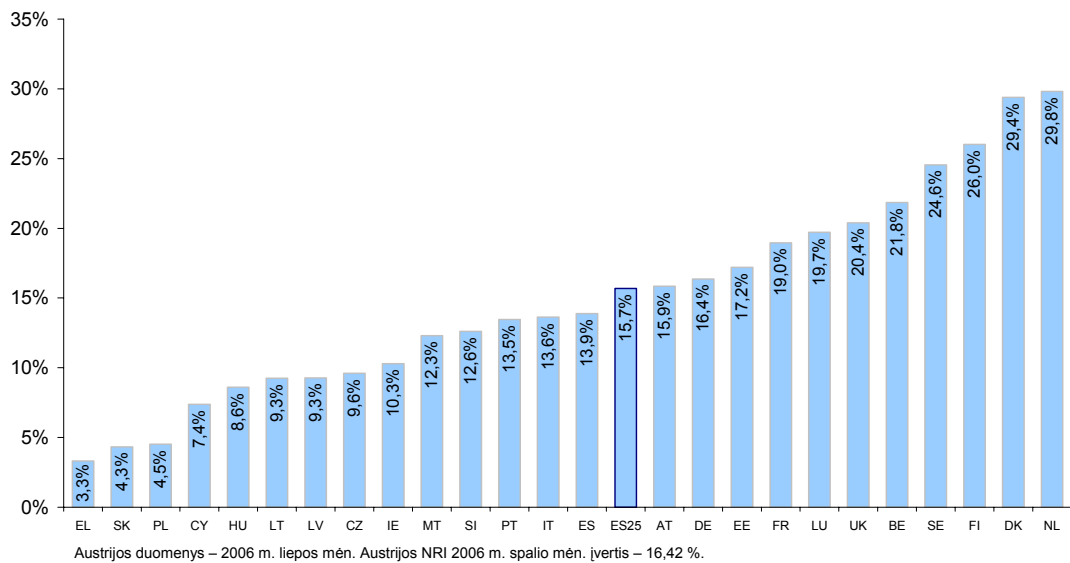
Bendra ES fiksuotojo ryšio duomenų perdavimo paslaugų rinkos vertė – 58,5 mlrd. EUR¹⁷. Plačiajuosčio ryšio plėtra išlieka sparti: nuo 2005 m. spalio mėn. iki 2006 m. spalio mėn. linijų skaičius padidėjo daugiau nei 20 milijonų.

Plačiajuostį ryšį naudoja 15,7 % ES gyventojų (naudojama beveik 73 milijonai linijų), palyginti su 11,4 % praėjusiais metais.

¹⁷ EITO, 2006 m.

7 diagrama.

Plaćiajuošio ryšio skverbtis ES, 2006 m. spalio 1 d.

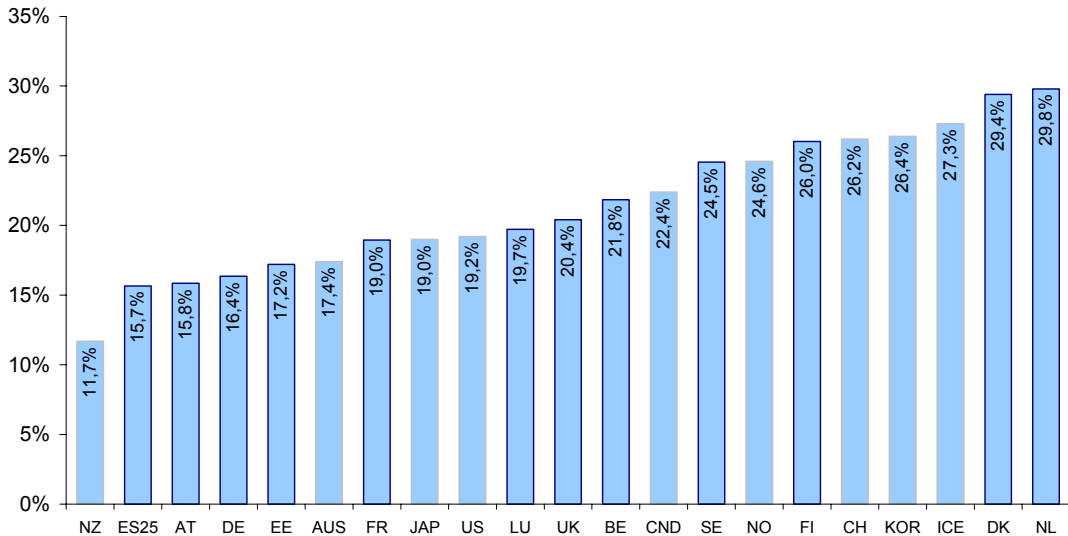
Tačiau atotrūkis tarp geriausių rezultatų pasiekusių valstybių narių ir tų, kurių rezultatai ne tokie geri, tebedidėja, nes valstybių narių, kurių skverbties rodikliai geresni, pažanga taip pat spartesnė. Aštuoniose valstybėse skverbtis mažesnė nei 10 %.

Tarptautinis palyginimas

Geriausių rezultatų pasiekusios ES valstybės yra ir pasaulio lyderės: šešiose valstybėse narėse plačiajuostį ryšį naudoja daugiau nei 20 % gyventojų, o jo skverbtis didėja sparčiau nei kitose šalyse, pavyzdžiui, Japonijoje ir Pietų Korėjoje.

8 diagrama.

Plačiajuosčio ryšio skverbtis pasaulyje
(ES duomenys – 2006 m. spalio mėn., kitų šalių – 2006 m. birželio mėn.)

Austrijos duomenys – 2006 m. liepos mėn. Austrijos NRI 2006 m. spalio mėn. įvertis – 16,42 %.

Plačiajuosčio ryšio duomenų perdavimo sparta ES skiriasi ir vidutiniškai lieka mažesnė už JAV, Japonijos ir Korėjos¹⁸. Iš dalies tai galima paaiškinti dideliu gyventojų tankiu Pietų Korėjoje bei Japonijoje ir didelės spartos kabelinių tinklų skaičiumi JAV, palyginti su keliomis didžiosiomis ES valstybėmis. Šis atotrūkis galėtų sumažėti didėjant konkurenciniam spaudimui Europos Sąjungoje investuoti į didelės spartos tinklus.

Plėtros veiksniai

Naujų dalyvių užimama rinkos dalis šiuo metu vidutiniškai siekia 52 %, palyginti su 49,8 % praėjusiais metais (neįskaičius perparduodamų produktų, naujų dalyvių rinkos dalis būtų 40,7 %). Iš esmės sutariama, kad pagrindinis plačiajuosčio ryšio plėtros variklis yra konkurencija. Geriausių rezultatų pasiekia tokios valstybės narės kaip Nyderlandai ir Danija, kur yra konkuruojančių infrastruktūrų. Veiksmingas rinkos reguliavimas, kuriuo užtikrinama prieiga prie istorinio operatoriaus infrastruktūros, taip pat skatina konkurenciją; pavyzdžiui, ryžtingi reguliavimo institucijų veiksmai Prancūzijoje ir Jungtinėje Karalystėje neabejotinai buvo svarbūs.

¹⁸

JAV plačiausiai paplitusi duomenų perdavimo sparta yra 2,5 Mbps–10 Mbps, tuo tarpu ES – 512 kbps–2 Mbps (šaltiniai: IDATE, Federalinė ryšių komisija (FCC)).

Gera reguliavimo sistema ne tik gerina rinkos sąlygas, bet ir sudaro galimybes alternatyviems operatoriams laipsniškai pereiti nuo paslaugomis grindžiamos prie infrastruktūra grindžiamos konkurencijos. Priešingai, rezultatai blogesni tose valstybėse narėse, kur prasta reguliavimo politika ir nėra konkuruojančių infrastruktūrų.

Tiek visiškai, tiek iš dalies atsietos prieigos kainos ir toliau mažėja visoje ES, nors visiškai atsietos prieigos atveju sumažėjimas nėra toks ryškus. Nors tiesa, kad 2006 m. ypač padaugėjo plačiajuosčio ryšio perpardavimo susitarimų (jų skaičius padidėjo 124 %), alternatyvūs paslaugų teikėjai ir toliau didino investicijas: iš daugiau nei 4,1 mln. naujų visiškai atsietos prieigos vietinių linijų (skaičius padidėjo 79 %) matyti, kad į naują infrastruktūrą investuota keletas milijardų eurų.

2006 m. kai kuriose valstybėse narėse buvo surengti WiMAX, CDMA, UMTS, HSDPA ir LMDS licencijų aukcionai. Tai paskatins plačiajuosčio ryšio plėtrą ir paspartins atokių ar retai apgyvendintų regionų ir naujųjų valstybių narių pažangą.

3. REGULIAVIMO APLINKA

Nacionaliniai teisės aktai

2006 m. Graikija priėmė pirminės teisės aktus, ir 25 valstybės narės baigė perkelti reguliavimo sistemos teisės aktus į nacionalinę teisę. Dvi naujosios valstybės narės taip pat pranešė apie priimtus pirminės teisės aktus, kurie Rumunijoje yra susiję su visa reguliavimo sistema, o Bulgarijoje – su jos dalimi.

Kai kurios šalys taip pat patobulino nacionalinius teisės aktus, būtent Danija (apeliacinė tvarka), Nyderlandai (servitutai) ir Prancūzija bei Ispanija (vartotojų apsauga).

Kita vertus, Komisija susirūpinusi, kad pakeitus Vokietijos telekomunikacijų įstatymą sąlygos, kuriomis vadovaujantis naujoms rinkoms netaikomas reguliavimas, bus ne tokios griežtos, kaip nustatytosios Bendrijos teisės aktais.

Reguliavimo panaikinimas

Kai kuriose šalyse reguliavimo institucijos sutiko, kad vietoje visiško reguliavimo dominuojantys rinkos dalyviai prisiimtų savanoriškus įsipareigojimus (Jungtinėje Karalystėje), arba tokių įsipareigojimų vykdymui užtikrinti buvo priimti teisės aktai (Italijoje). Lankstumo taip pat buvo siekiama atskiriant fiksuotojo ryšio istorinio operatoriaus funkcijas, susijusias su tinklo prieiga, nuo jo mažmeninės bei kitos veiklos; toks funkcijų atskyrimas įgyvendintas Jungtinėje Karalystėje arba svarstomas kitose valstybėse narėse.

Po pirmojo tyrimų etapo daugelyje atitinkamų rinkų, kaip ir galima buvo tikėtis, dominuojantiems dalyviams buvo nustatyti įpareigojimai; tačiau nustatytos ir tokios rinkos, kuriose reguliavimą galima panaikinti.

Keliose valstybėse narėse nustačius, kad judriojo ryšio prieigos ir tarptautinių skambučių rinkos yra konkurencinės, įpareigojimai buvo panaikinti. Tam tikrais atvejais, atsižvelgus į rinkos sąlygas, reguliavimo suvaržymai buvo sumažinti, pavyzdžiui, Belgijos, Ispanijos, Prancūzijos ir Nyderlandų vartotojiškose fiksuotojo telefono ryšio rinkose.

Nacionalinės reguliavimo institucijos

Nepriklausomumas

Apskritai nacionalinės reguliavimo institucijos (NRI) sustiprino savo galias ir nepriklausomumą. Tačiau abejonių kilo dėl reguliavimo funkcijų ir valstybei priklausančių rinkos dalyvių kontrolės funkcijų atskyrimo Slovakijoje. Nauja problema, susijusi su naujosios NRI nepriklausomumu ir nešališkumu, kilo Lenkijoje, ypač atsižvelgiant į jos pirmtakės panaikinimą ir vyriausybės įgaliojimų atleidimo iš tarnybos srityje mastą. Politinės įtakos priimant kasdienes reguliavimo sprendimus klausimą kai kuriose valstybėse narėse reikia išnagrinėti išsamiau. Visą naujų dalyvių atėjimo į rinką ir tarpvalstybinių investicijų potencialą bus galima išnaudoti tik tuo atveju, jei rinkos dalyviai galės pasitikėti reguliavimo institucijos nepriklausomumu ir nešališkumu.

Rinkos tyrimai

Komisijos ir kitų NRI pranešimo ir konsultacijų procesas pagal Pagrindų direktyvos 7 straipsnį yra pagrindinė priemonė užtikrinti, kad nuoseklios reguliavimo politikos naudą pajustų visi Europos vartotojai.

Dauguma NRI jau baigė pirmąjį rinkos tyrimų etapą ir apie jo rezultatus pranešė Komisijai ir kitoms NRI. Tačiau keliose valstybėse narėse vėluojama įgyvendinti intervencines priemones. Vėlavimo priežastys – nuo procedūrinių aspektų, pavyzdžiui, apeliacijų, iki fakto, kad tam tikrais atvejais priemonės įvedamos tik praėjus kuriam laikui po to, kai buvo nustatytas didelę įtaką rinkoje turintis subjektas (pavyzdžiui, Vokietijoje), arba priemonės nepakankamai išsamiai apibrėžtos, kad jų poveikis būtų nedelsiant matomas rinkoje.

Be to, nustatyta, kad tam tikrais atvejais neatitinka skirtingų NRI konkrečioje rinkos situacijoje taikomos intervencinės priemonės. Pavyzdžiui, duomenų srauto suteikimo (angl. *bitstream access*) paslaugos dar nėra nuolat teikiamos visoje ES, o skambučio užbaigimo kainos ir toliau skiriasi. Atsižvelgiant į tai, kad rinkos dalyviai maždaug trečdalį pajamų gauna veikdami kitose valstybėse narėse, užtikrinus didesnę darną tarpvalstybinės veiklos mastas dar labiau padidėtų.

Persvarstydama dabartinę sistemą Komisija spręs visus šiame komunikate iškeltus klausimus, susijusius su nepriklausomumu, reguliavimo procedūromis ir nuoseklumu.

Apeliaciniai skundai

Teisė apskųsti NRI sprendimus – esminis reguliavimo sistemos principas. Tačiau problemų kyla dėl apeliacinio proceso trukmės kai kuriose valstybėse narėse, pavyzdžiui, Italijoje ir Portugalijoje, kur skundo nagrinėjimas gali trukti nuo ketverių iki šešerių metų, taip pat Graikijoje, kur aukščiausiasis administracinis teismas dar nepriėmė sprendimų tam tikrose bylose, nepaisant to, kad kai kurios iš jų nagrinėjamos nuo 2001 m.

Kai kuriose jurisdikcijose (Belgijoje, Kipre, Estijoje, Vengrijoje, Nyderlanduose, Slovakijoje, Švedijoje) su rinkos tyrimais susiję sprendimai apskundžiami nuolat, todėl gali prireikti imtis veiksmų, kurių tikslas – skatinti rinkos dalyvių supratingumą.

Radio spektro klausimai

Bendra elektroninių ryšių paslaugų, priklausančių nuo radio spektro naudojimo, vertė yra didesnė nei 200 mlrd. EUR, todėl veiksmingas spektro valdymas – lemiamas ES ekonomikos sėkmės veiksnys. Iš neseniai atlikto tyrimo matyti, kad visose valstybėse narėse veiksmingai valdant spektrą galima būtų 0,1 % padidinti BVP¹⁹.

¹⁹ ES politikos poveikio lyginamoji analizė. Ekonomiškai veiksmingo radio spektro valdymo galimybės (angl. *Benchmarking Impacts of EU Policy - Options for Economically Efficient Management of Radio Spectrum*), SCF Associates, 2006 m. gruodžio mėn., dar nepaskelbta.

Keletas valstybių narių pradėjo lanksčiau ir liberaliau valdyti radijo spektrą šiais aspektais: technologijų ir paslaugų atžvilgiu neutralaus spektro naudojimo, aukcionų, radijo spektro bendro naudojimo ir bendrojo leidimo. Kitos pradėjo antrinę prekybą. Tačiau valstybių narių požiūriai į visus šiuos klausimus vis dar skiriasi.

Be to, dar reikia įgyvendinti keletą Komisijos sprendimų dėl radijo spektro suderinimo, pavyzdžiui, naudojant automobilinius mažojo nuotolio radijo ryšio įrenginius ir įgyvendinant bevielės prieigos sistemas.

Persvarstydama reguliavimo sistemą Komisija analizuoja šiuos trūkumus, kad būtų galima padidinti vidaus rinkos potencialą.

Transliavimas

Daugumoje valstybių narių antžeminiai tinklai išlieka pagrindinė televizijos turinio perdavimo ir priėmimo priemonė (daugiau nei 50 % namų ūkių ES), po jų – kabelinės ir palydovinės televizijos tinklai. 2006 m. kai kuriose valstybėse padidėjo vis dar labai specializuota IP televizijos rinka.

Perėjimas nuo analoginio prie skaitmeninio antžeminio perdavimo jau suplanuotas daugelyje valstybių narių laikantis Komisijos rekomenduoto termino (2012 m.), nors kai kurios šalys ir toliau patiria sunkumų šioje srityje.

NRI nustatytos intervencinės priemonės dažnai susiję su antžeminiu transliavimu, išskyrus valstybes, kuriose labai išplėtota kabelinė televizija. Daugeliui NRI mažiau žinomų transliacijų perdavimo paslaugų rinkų analizė dar nėra baigta.

IP telefonijos numeriai

IP telefonijos paslaugų numerių sistemos yra labai skirtingos. Keletas valstybių narių (Vokietija, Graikija, Ispanija, Airija, Lietuva, Portugalija, Slovėnija, Švedija, Suomija, Jungtinė Karalystė) leidžia IP telefonijos paslaugų teikėjams siūlyti ir geografinius, ir negeografinius numerius. Kitos teisę naudoti geografinius numerius suteikia tik tam tikrų IP telefonijos paslaugų teikėjams.

Dėl šių kliūčių varžomos rinkos dalyvių galimybės siūlyti paslaugas visoje Europoje, todėl persvarstydama reguliavimo sistemą Komisija ieškos būdų šioms ir kitoms numeravimo problemoms spręsti.

Stebėsena ir vykdymo užtikrinimas

2006 m. Komisija pradėjo pažeidimų nagrinėjimo procedūras daugiausia dėl to, kad pagalbos tarnyboms neteikiama telefono numeriu 112 skambinančių asmenų vietos nustatymo informacija, ir dėl kai kurių NRI nesugebėjimo užtikrinti, kad rinkos tyrimai būtų baigti laiku.

Tuo pat metu Komisija baigė pažeidimų nagrinėjimo procedūras, valstybėms narėms ėmusis veiksmų, *inter alia*, šiose srityse: NRI nepriklausomumas, rinkų tyrimai, apeliacinių skundų sustabdomasis poveikis, universaliųjų paslaugų teikėjo skyrimo mechanizmas ir su vartotojais susiję klausimai, pavyzdžiui, informacijos apie abonentus teikimo paslaugos, numerio perkeliamumas ir tam tikrais atvejais skambinančio asmens vietos nustatymas.

4. SU VARTOTOJAIŠ SUSIJĘ POKYČIAI

Universaliosios paslaugos

2006 m. keletas valstybių narių paskyrė universaliųjų paslaugų teikėjus. Čekija, Estija ir Lenkija pasirinko atviro konkurso procedūras, o Airija ir Slovakija – viešųjų konsultacijų procesą. Abiem metodais skatinamas skaidrumas ir nediskriminacija.

Nors universaliųjų paslaugų teikėjais ir toliau dažniausiai skiriami istoriniai operatoriai, Estijoje po atviro konkurso juo buvo paskirtas naujas rinkos dalyvis, o Belgijoje ir Čekijoje tam tikrus paslaugų elementus kartu su istoriniu operatoriumi teikia nauji rinkos dalyviai.

Specialūs socialiniai poreikiai

Atsižvelgdama į tai, kad pagal dabartinę sistemą valstybėms narėms suteikiama daug laisvės priimti sprendimus dėl neįgaliųjų ir nedideles pajamas gaunančių asmenų poreikių, Komisija daug dėmesio skiria gerosios patirties skatinimui valstybėse narėse.

Airijos reguliavimo institucija sukūrė forumą, kuriuo siekiama atkreipti dėmesį į neįgalių vartotojų poreikius. Švedijos NRI ne tik skatina rinkos dalyvius siūlyti specialių poreikių turintiems vartotojams pritaikytas paslaugas, bet ir teikia aštuonias specialiai tokiems vartotojams skirtas paslaugas, įskaitant gestų kalbos vertimą pasitelkus 3G vaizdo skambučio technologiją.

Pagalbos paslaugos skambinant 112

Šiuo metu trijose valstybėse narėse (Švedijoje, Danijoje ir Nyderlanduose) 112 yra vienintelis pagalbos telefono numeris.

Tačiau lieka problemų dėl informacijos apie skambinančio asmens vietą teikimo, todėl Komisija 2006 m. pradėjo 13 valstybių narių pažeidimų nagrinėjimo procedūras.

Siekdamos informuoti piliečius apie pagalbos numerį 112, valstybės narės pasitelkė įvairius metodus: informaciją taksofonų kabinose, abonentų knygoose, sąskaitose, policijos pranešimuose ir laikraščiuose, taip pat rengė specialias kampanijas, teikė informaciją tinklavietėse, radijo ir televizijos reklaminiuose skelbimuose. Švedijoje informacija apie numerį 112 teikiama ant pieno pakuočių, o Latvijoje ir Čekijoje didelė auditorija apie numerį informuojama televizijos programose.

Nors šiuo metu pagrindinių paslaugų prieinamumas ir kokybė užtikrinama pakankamai plačiu mastu, pagal esamą reguliavimo sistemą Komisijos įgaliojimai šioje srityje yra riboti. Kad padėtis pagerėtų, reikia tvirtos reguliavimo sistemos peržiūros dalyvių, ypač teisės aktų leidėjų, paramos.

Tarifų skaidrumas

Keletas valstybių narių ėmėsi aktyvesnio vaidmens tarifų skaidrumo klausimais. Pavyzdžiui, Danijoje, Estijoje, Portugalijoje ir Švedijoje kainas galima palyginti ar jų sąrašus rasti internete, o Belgijos reguliavimo institucija šiuo metu kuria kainų modeliavimo programą. Airijos, Vengrijos ir Slovėnijos reguliavimo institucijos išplėtė kainų palyginimo mastą įtraukdamos fiksuotojo, judriojo ir plačiajuosčio ryšio paslaugas. Šias viešąsias paslaugas kai kuriose valstybėse narėse papildo pačių rinkos dalyvių skaidrumo iniciatyvos.

Kita vertus, tam tikrose valstybėse narėse, įskaitant Vokietiją, Austriją ir Lietuvą, yra skundų dėl kainų skaidrumo, be to daug vartotojų nepatenkinti tarptinklinio ryšio kainomis.

E. privatumas ir (arba) saugumas

Visos valstybės narės jau perkėlė E. privatumo direktyvą į nacionalinę teisę. 2006 m. priimta atskira direktyva dėl srauto duomenų saugojimo teisėsaugos tikslais, kurią valstybės narės turės perkelti į nacionalinę teisę 2007 m.

Tinklo ir informacijos saugumas, įskaitant apsaugą nuo šnipinėjimo ir kitos žalingos programinės įrangos (angl. *malware*), tampa vis svarbesnis. Kadangi nepageidaujamas e. paštas ir žalinga programinė įranga vis dažniau naudojami kartu siekiant gauti naudos iš kriminalinės veiklos, teisėsaugos veiksmai šiose srityse tampa vis labiau susiję. Turint omenyje didelį neteisėtos veiklos šioje srityje socialinį ir ekonominį poveikį, reikia dėti daugiau pastangų, taip pat geriau informuoti vartotojus²⁰.

²⁰ Žr. Komisijos komunikatą dėl kovos su nepageidaujamu e. paštu, šnipinėjimo programomis ir žalinga programine įranga, COM(2006) 688.

Numerio perkeliamumas

Valstybės narės praneša, kad vis daugiau vartotojų naudojami numerio perkėlimo paslauga; Danijoje, Ispanijoje, Švedijoje ir Suomijoje judriojo ryšio telefono numerio perkėlimo paslauga pasinaudojo daugiau nei 20 % visų abonentių. Estijoje, Graikijoje, Prancūzijoje, Airijoje, Lietuvoje ir Liuksemburge gerokai padaugėjo judriojo ryšio telefono numerių perkėlimo atvejų, o Prancūzijoje, Švedijoje ir Nyderlanduose – fiksuotojo ryšio telefono numerių perkėlimo atvejų. Numerio perkeliamumas tebėra svarbus konkurencijos skatinimo visose valstybėse narėse veiksnys.

5. IŠVADOS

Igyvendinant reguliavimo sistemą skatinama konkurencija elektroninių ryšių rinkoje, o konkurencija naudinga vartotojams, nes mažėja kainos ir daugėja naujoviškų, konverguojančių paslaugų. Kiekvienoje valstybėje narėje gausu gerosios patirties pavyzdžių įvairiose reguliavimo ir rinkos srityse.

Tačiau dar yra keletas sričių, kuriose pagal dabartinę sistemą bendrosios elektroninių ryšių paslaugų rinkos įgyvendinti neįmanoma. Šiuo metu dar nėra visų reikalingų priemonių, kad būtų galima užtikrinti nuoseklų reguliavimą visoje bendrojoje rinkoje, todėl Komisija savo pasiūlymuose dėl persvarstytos reguliavimo sistemos išnagrinės institucinius, numeracijos ir spektro klausimus. Komisija jau pasiūlė sistemos pakeitimą dėl tarptinklinio ryšio kainų Bendrijoje.

Taip pat ketinama apsvarstyti konkretesnių pakeitimų galimybę srityse, kur liko neišspręstų klausimų, pavyzdžiui, NRI sprendimų vykdymo užtikrinimas, apeliacijų procedūros, privatumas ir saugumas, bendras Europos pagalbos numeris 112 ir paslaugų teikimas atskiroms socialinėms grupėms.